

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Slægt følger slægters gang – Jul på Tvindegaard	side 3
Om årsmødet 2023	side 4
Årsmøde i Dansk Slægtsgårdsforening 2-4. juni 2023	side 5
Estruplund Hovedgård	side 6
Skaføgård	side 9
Konseilspræsident J.B.S. Estrup	side 11
Nyt fra Kredsene	side 13
Tilmelding til årsmøde 2-4. juni 2023	side 15
Kommende kredsaktiviteter	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

December 2022 - februar 2023

Nr. 475 - 80. årgang

Estruplund Hovedgård

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer:

Connie F. Neumann, Valmuevænget 8, Grønnemose. 5560 Aarup.
Tlf. 40 30 35 52. E-mail zenta1@outlook.dk

Medlemsadministrator:

Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
Tlf. 54 78 09 02 og 24 89 20 88. E-mail ingermarieh@ gmail.com

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Gunhild Olesen Møller, »Bronzehave«,
Strædet 38, 7990 Øster Assels.
Tlf. 97 76 42 77. Mobil 23 32 92 10.
gunhildom@gmail.com
(Formand: Midtjysk kreds)

Næstformand:

Niels Ole Volhøj, »Volhøj«
Bettevej 38, V. Tversted, 9881 Bindslev
Tlf. 40 89 74 92
enovohoj@mail.dk
(Formand: Vendsysselkredsen)

Jens Brogaard Jensen, »Maglehøjgård«,
Hammerbakke 3, 4050 Skibby
Tlf. 47 52 99 18
jensbjensen@privat.dk
(Formand: Nordsjællandskredsen)

Karen Andersen, »Baungaard«,
Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
Tlf. 29 26 20 13
vollerupvej70@gmail.com
(Formand: Vestsjællandskredsen)

Torben Knudsen,
Spjellerupvej 51
4700 Næstved
Tlf. 20 32 66 70 og 55 44 66 76
E-mail spjellerup@dlgmail.dk
(Formand: Sjælland Syd kredsen)
(Medlem af forretningsudvalget)

Hans Jørgen Hansen, »Bregnholt«,
Adelgade 88, 4880 Nysted.
Tlf. 23 41 98 16.
bregnholtpc@hotmail.dk
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Peder Høite Hansen, »Revningegård«,
Revningevej 116, 5300 Kerteminde
Tlf. 65 32 13 87
Peder.revninge@gmail.com
(Formand: Fynskredsen)

Anker Lund

Tlf. 45 61 54 89 77
lillekornvang@gmail.com
(Kontaktpersonen fra Sønderjylland)

Harry Jensen, »Lille Stræde«,
Sønderbyvej 1, 6900 Skjern.
Tlf. 40 17 36 90
Harry.Jensen@Staubing.dk
(Formand: Ringkøbingkredsen)

Steffen Buch Juul, »Jægergården«,
Høllundvej 6, Høllund, 7100 Vejle.
Tlf. 75 86 54 93.
steffen42@icloud.com
(Formand: Vejlekedsen)

Christian Kirk,
Frejasvej 7a
8981 Spentrup,
Tlf. 23347955
Mail kirk@familie.tele.dk

Mads P. Christensen, »Als Nygaard«
Petersborgvej 11, Als,
9560 Hadsund
Tlf. 21 55 59 50
mathy@postkasse.net
(Formand: Himmerlandskredsen)

Formanden skriver:

Her ved det forestående årsskifte til 2023 må vi tørt konstatere at Verden ikke er noget fredeligt sted. I skrivende stund har Rusland igen fået sat en stopper for eksporten af hvede ud af Ukraine. Adskillige skibe ligger for anker i kø og venter på at få lov til at sejle ud af Sortehavet ved Bosphorus, men får de lov? Enhver der har bare lidt kendskab til kornopbevaring ved at korn der ligger i et skib uden mulighed for beluftning mister værdi og næringsindhold. Russerne vil også hellere udskibe deres eget korn, men alt andet lige skaber det stor ustabilitet og især på det afrikanske kontinent. Uroen betyder stigende priser til forbrugere og foderomkostninger til landmændene.

Nu er det jo ikke sådan at det hele kommer til os udefra. Herhjemme afventes en rapport om hvordan landbrugets CO₂ udledning kan afgiftsreguleres. For en sådan afgift kommer og her i valgkampen er det ren overbudspolitik og der kommer det ene forslag efter det andet om produktionsreduktioner og afgifter på landbruget, som nogle partier dog siger at de vil tilbageføre, men til hvem og hvilket bureaukrati skal der sættes i værk for at udføre den plan? Det synes helt glemt at planter faktisk optager CO₂ og det vil være en afgift på naturlige processer. Der har godt nok været mange udtalelser i valgkampen og indholdet af rapporten er endnu ikke offentliggjort. Det vil formodentlig være for meget at håbe på at konklusionen vil blive at landbruget skal reguleres på et fagligt grundlag. Her i år er det besluttet i EU at 4% landbrugsjorden skal braklægges og i valgkampen kom der yderligere forslag om at 200.000 ha skulle tages ud af drift. Det er da godt nok et stort areal!

Vil en CO₂ afgift på landbruget betyde højere fødevarerudgifter? Ja, uden tvivl. En omstilling til planteprodukter fremfor kødproduktion vil ramme vores forædlingsindustrier. Fremstilling af plantebaseret kød er heller ikke nogen CO₂ neutral proces. Smagen kan også diskuteres.

Tilbagestår også en opgave for FT-politikerne som de har påtaget sig med at pålægge transportbranchen CO₂ afgifter. Det betyder en fordyrelse på al transport og der er kun et sted at sende regningen hen, nemlig til forbrugere. Det er ikke nogen gratis omgang at sætte klimamål, hvor teknologien endnu ikke er opfundet eller i sin vorden. En inflation på omkring 10% bunder i høj grad i de stigende energi- og fødevarerpriser. Hvorvidt det lykkes at få bragt inflationen under kontrol henstår, men mange med små indkomster kan allerede nu ikke betale for el og naturgas til fyret. En CO₂ afgift vil i høj grad ramme landdistrikterne hvad enten det drejer sig om fødevarerproduktion eller transport. Afløknings vil være følgen. Håndværkere vil miste deres levebrød for det er jo industri og landbrug der giver dem et eksistensgrundlag.

Der er godt nok meget at tage fat på for det nye Folketing. Uvist af hvilken grund har den geopolitiske situation i Verden stort set været fraværende i valgkampen. Sabotagen mod naturgasledninger ved Bornholm og droneobservationer tæt på kritisk infrastruktur og olieplatforme indikerer at der er behov for at Danmark påtager sig sin Natoforpligtelse med at afsætte 2% til forsvarsbudgettet.

Den 2. september i år da jeg kørte til et møde i Vestsjællandskredsen og passerede Storebæltsbroen sejlede den russiske atom bevæbnede ubåd 140 meter lang under broen. Det sker jævnligt for de har fripassagen i de danske bæltter. Ubåden er underobservation af danske krigsskibe, men også ledsaget af egne krigsskibe. Der bliver talt om og vedtaget gigantiske energi-øer med vindmøller. Spørgsmålet er om de ikke vil være alt for sårbare og hurtigt kan sættes ud af kraft.

Det vigtigste er at bevare friheden og råde i eget hus. Med de ord vil jeg sige tak for året der svandt og ønske Gladelig Jul og Godt Nytår.

Gunhild Olesen Møller

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Bøgeparken 25 B, 4241 Vemmelev
Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 476 udkommer omkring den 1. marts 2023. Afleveringsfrist for indlæg den 1. februar 2023.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk:

Jannerup Grafisk
Vallensbækvej 61
2625 Vallensbæk
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens medlemsadministrator:
Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
Tlf. 54 78 09 02 og 24 89 20 88.
E-mail ingermarieh@ gmail.com

Slægt følger slægters gang

– Jul på Tvindegaard

Foto: Rune Hansen

Af Ulla Thorbjørn Hansen, biskop over Roskilde Stift.

Mine bedsteforældre havde en stor og flot gård, Tvindegaard hed den og lå ved Kerteminde på Tvindevej nr. 74 i Rynkeby sogn. Gården kan ses via "Danmark set fra luften". Ved billedet står der, at gårdejereren var hr. Plesner. Hr. Plesner var min norske morfar Bendix Plesner fra Bergen. Han var gift med min mormor Lilly

Plesner, født Toft. I fællesskab drev de et større landbrug med både køer, grise og heste.

På gården var der også høns og en hane. Min mor har fortalt, at hun og hendes to søskende havde hver deres dværghøne, som de kaldte ved navn. Stor var derfor sorgen, da de tre en dag kom ud for at se til dem og kunne konstatere at ræven havde spist alle dværghønsene. Jagthunden havde åbenbart ikke hørt ræven komme.

Der var tre karle ansat på gården. De to boede på Tvindegaard sammen med stuepigen Kitty og kokkepigen Rigmor. Når julen nærmede sig, blev der pyntet op på gården. Der blev klippet kravlenisser, som blev sat op i stuerne, køkkenet og soveværelserne. Der blev også stillet risengrød oppe på loftet til nissen. Og der blev pakket gaver ind, hvor nogle blev sendt til min morfars to søstre tante Sigrid og tante Helene i København. På et tidspunkt kom der en ekstra karl på gården. Han var britisk soldat og frihedskæmper. På gården kunne han gemme sig for tyskerne.

Julen var noget helt særligt på Tvindegaard. Vi glædede os meget, fortæller min mor: "Lillejuleaften fik vi familiebesøg. Senere på aftenen, når vi var gået i seng, pyntede mor og far juletræet, som vi ikke måtte se før juleaften. Træet blev pyntet med både danske og norske flag. Vi børn kunne ikke lade være med at kigge ind ad nøglehullet for at få et glimt af det store træ. Men det lykkedes aldrig rigtigt. Juleaften blev træet tændt efter julegudstjenesten og julemiddagen med risengrød og and. Far havde altid mørkt tøj på juleaften, ja vi var alle klædt fint på. Fars familie havde altid smoking på til påske og juleaften. Senere på aften spillede min mor på klaveret og far på violin. Far spillede også i Odense symfoniorkester.

Og så blev der selvfølgelig sunget og danset rundt om juletræet."

Min mor har også fortalt mig, at hun husker en særlig norsk sang, der altid blev sunget juleaften, når der blev danset rundt om juletræet:

"Æbler og pærer de vokser på træerne og når de blir' modne så falder de ned."

Når de sang den, sluttede de af med, at alle lod sig falde ned på gulvet.

Min morfar fik desværre en diskusprolaps, da min mor var syv år. Det skyldtes ikke, at han lod sig falde ned på gulvet juleaften, men snarere det hårde arbejde som landmand igennem mange år. Før Tvindegaard havde min mormor og morfar boet i Canada, hvor de drev landbrug helt alene uden hjælp fra karle eller andre. Min morfar kom på hospitalet og efter et stykke tid, måtte de desværre opgive at drive landbrug og flyttede i stedet til Sønder Nærå i Årslev sogn. Min mor husker, at den britiske soldat flyttede med, og at de altid siden gik i kirke i Årslev kirke juleaften. Det var også i Årslev kirke, at min mor og far blev gift: Per Thorbjørn Hansen og Connie Plesner. Min mor skiftede navn til Connie Thorbjørn Hansen, hvorved navnet Plesner egentlig gik lidt i glemslen, idet min mormor og morfar fik tre piger, der alle giftede sig til andre efternavne. Der findes både en norsk og en dansk Plesner slægt, og jeg er altså ud af den norske slægt. Derfor er jeg også i familie med Henrik Ibsen, for Henrik Ibsens oldefar Johan Glysing Plesner er min morfars tip-tipoldefar! Det forlyder, at Henrik Ibsen skrev meget få julebreve, men han ledsagede gerne sine julegaver med små digte eller viser, som skulle få folk til at gætte hvem gaven var til.

Et par af disse digte lyder således:

”To halve flasker udgør en hel; –
velbekomme, frøken Scheel!”

Eller:

”Kære frøken Smith, –
vær tilfreds med lidt!”

Men tilbage til jul på Tvindegård. Julen dér minder meget om den måde, som jeg selv fejrer jul på sammen med mine to søskende og mine forældre. I vores barndom blev risengrøden dog med tiden skiftet ud med risalamande, hvilket betød, at vi måtte vente længere på at få udløst spændingen med, hvem der fik mandelgaven.

Kærlighed med hud på

Jeg faldt på et tidspunkt over en historie om en familie, der boede langt ude på landet i et stort hus. Jeg tænker, at det lige så godt kunne være historien om en familie, der boede på Tvindegård ved Kerteminde, og jeg vil derfor slutte mit juleindlæg af med at fortælle om en mørk aften i december måned på landet.

Det var nat. Familiens medlemmer sov trygt, indtil uvejret pludselig brød løs. Himlen oplystes af lyn, og der lød voldsomme tordenbrag. Regnen piskede mod ruderne, og stormen ruskede i de høje træer. Det nærmede sig orkanstyrke og husets yngste på fem år vågnede. Hun blev bange og kaldte på sin mor. Moren kom og fik sin datter beroliget.

Da pigen var faldet til ro, sagde mor et par ord om Gud: ”Du skal ikke være bange, Gud passer på dig!” ”Ja, det ved jeg godt” svarede den femårige, ”men jeg havde altså sådan brug for at mærke en kærlighed med hud på.”

En kærlighed med hud på. Det er egentlig et præcist udtryk for, hvad julen handler om. Gud blev et menneske af kød og blod. Guds kærlighed er ikke en abstrakt teoretisk størrelse. Det kan ellers godt føles sådan, når uvejret eller modgangen rammer os som død eller uvenskab eller, når helbredet svigter og måske tvinger os til at holde op

med at gøre det, som vi plejer. Som f.eks. min morfar, der ikke længere kunne være landmand, men som trods svækkelse tog sin skæbne på sig og fik det bedste ud af livets lodder. Han spillede fortsat musik og underviste i violin.

Gud kan føles langt væk, når vi rammes af sygdom og smerter. Men inde i denne følelse af Guds fravær kommer englens ord, som lyder fra slægt til slægt: ”Frygt ikke, se jer forkynder jer en stor glæde, som skal være for hele folket. I dag er der født jer en frelser i Davids by – Han er Kristus Herren”.

Juleevangeliet har B.S. Ingemann digtet over i sin elskede salme. Den synger vi juleaften i kirken og rundt om juletræet, men jo også til bisættelser og begravelser:

Dejlig er jorden!
Prægtig er Guds Himmel!
Skøn er sjælens pilgrimsgang!
Gennem de fagre
riger på jorden
gå vi til Paradis med sang.

Tider skal komme,
tider skal henrulle,
slægt skal følge slægters gang;
aldrig forstummer
tonen fra Himlen
i sjælens glade pilgrimssang.

Englene sang den
først for markens hyrder;
skønt fra sjæl til sjæl det lød:
Fred over jorden!
Menneske, fryd dig,
os er en evig frelser fød!

Med de ord vil jeg ønske alle læsere af dette nummer af Slægtsgården en rigtig glædelig jul!

Om årsmødet 2023

Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 2023 afholdes i dagene 2.-4. juni i og omkring Kalundborg. Vores mødested bliver Saltoftehus, hvor vi skal overnatte, afholde selve generalforsamlingen og nyde aftenfesten. Det er et meget velvalgt sted, for det er i de overflødige udlænger i slægtens gård, som fru Boserup bruger til kursusjendom. Programmet byder fredag eftermiddag på byvandring i Kalundborg med kirke, Vestborg, Østborg og højbyen under ledelse af Palle Bruun Olsen. Aftenen tilbringes på Saltoftehus, og efter middagen vil godsejer Boserup fortælle om gården og slægten og vi ser os om.

Lørdag formiddag byder på besøg på Lerchenborg, hvor kammerherre, Christian greve Lerche-Lerchenborg for-

tæller om Lerchenborgs historie og drift. Da vi skal rundt og opleve en hel del på godset og arealerne ved Kalundborg havn samt industriområdet, så samles vi i en bus, og kan nyde fortællingen undervejs.

Der serveres en let frokost undervejs.

Kl. 15 er vi på Saltoftehus, hvor eftermiddagskaffen venter og derefter afholdes generalforsamlingen så vi kan være klar til aftenfesten.

Søndagen er kørsel i egne biler, og vi begynder dagen med gudstjeneste i Raklev kirke, en efterreformatorisk kirke med interessant inventar, som vi hører om.

Vi kører en smuk tur til Rønæs Fyr og slutter årsmødet med frokost på Dyrhøjgård, der er den lokale vingård.

Årsmøde i Dansk Slægtsgårdsforening 2-4. juni 2023

Saltoftehus. Saltoftevej 7. 4470 Svebølle

Fredag den 2. juni. Fortur. Egen transport

- Kl. 15.00 Deltagerne samles på pladsen foran Kalundborg Kirke
Præstegade 18. 4400 Kalundborg
Kig på kirken og efterfølgende byvandring i den historiske højby
Guide lokalhistoriker Palle Bruun Olsen
- Kl. 17.00 Indkvartering på Saltoftehus
- Kl. 18.30 Der serveres to retters sæson middag.
Drikkevarer for egen regning
- Kl. 20.00 Aftenkaffe m. sødt
Godsejer Niels Boserup vil fortælle om Saltoftes historie og drift

Lørdag den 3. juni

- Kl. 09.30 Bustur til Lerchenborg. Lerchenborgvej 3. 4400 Kalundborg.
Bustur eftersom privatbiler ikke er tilladt adgang på havneområdet.
Kammerherre Christian greve Lerche-Lerchenborg fortæller om historien, landbruget og udlejningen
Stop på busturen. Madpakke m. en bolle og 1 øl/vand.
Bustur i Kalundborg m. vægt på havnen og industrien.
- Kl. 15.00 Kaffe m. lagkage på Saltoftehus i mødelokalet.
- Kl. 16.00 Årsmødet åbnes officielt
- Kl. 18.30 Et glas bobler
- Kl. 19.00 Festmiddag m. tre retter incl. 1 glas skænket hvidvin
Kaffe m. sødt. Øvrige drikkevarer er for egen regning
Festtale v. borgmester Martin Dam
Musik v. Karen Margrethe Gammelby
Aftenen slutter kl. 23.00. Der er ikke dans.

Søndag den 4. juni. Egen transport

- Kl. 09.30 Gudstjeneste i Raklev Kirke. Raklev Skillevej 2 A. 4400 Kalundborg
Sognepræste Helle Brinck forretter tjenesten
Ove Andersen fortæller om Raklev Kirke
Afgang til Røsnæs Fyr. Røsnæsvej 461.
P-plads. 4400 Kalundborg
- Kl. 11.30 Ankomst til Dyrhøjgård. Røsnæsvej 254. 4400 Kalundborg
Dyrhøj er en vingård med café.
Fortælling om stedet ved ejerne søskendeparret Betina Newberry og Tom Christensen
Frokost incl. 1 øl/vand. Kaffe og lagkage indtages i cafeen.
- Kl. 14.30 Årsmødet slutter

*Saltoftehus er udgangspunktet for årsmødet 2023.
www.saltoftehus.dk*

Mødeudgifter årsmøde i Vestsjællandskredsen 2-4. juni 2023

Saltoftehus, Saltoftevej 2. 4470 Svebølle

Fredag den 2. juni. Fortur. Egen transport

Bytur i Kalundborg historiske højby med guide. . . . . 25 kr

Sæsonmiddag m. to retter + kaffe m. sødt

Godsejer N. Boserup. Saltoftehus historie. Incl. fællesudgifter. . . . . 550 kr.

Lørdag den 3. juni. Bustur

Madpakke m. bolle + 1 øl/vand. Incl fællesudgifter. . . . . 250 kr.

Årsmøde på Saltoftehus kaffe m. lagkage. Incl fællesudg. . . . . 175 kr.

Festmiddag m. tre retter. Incl. 1. glas skænket hvidvin

Kaffe m. sødt. Øvrige drikkevarer for egen regning

Festtale, musik, fællessang. Incl. fællesudgifter. . . . . 800 kr.

Søndag den 4. juni. Egen transport

Gudsstjeneste i Raklev Kirke og historien om kirken

Besøg på Dyrehøj Vingård. Fortælling om steder

Kyllingestej m. surt, Kaffe og lagkage. Incl. 1. øl/vand. . . . . 300 kr.

Samlet pris uden overnatning . . . . . 2100 kr.

Pris per delt. 2 nætter i dobbeltværelse. Begrænset antal værelser . . . . . 3480 kr.

Pris per delt. 2 nætter i dobbeltværelse. Begrænset antal værelser . . . . . 4250 kr.

Pris for dobbeltværelse per person per nat. Incl. morgenmad. . . . . 690 kr.

Pris for enkeltværelse per nat. Incl. morgenmad . . . . . 1075 kr.

Saltoftehus vil være behjælpelig med at finde overnatning ved fuld booking.

Morgenmaden foregår på Saltoftehus

Alternativt henvises til selv at afsøge alternative muligheder

Afbud

Eventuelle afbud bedes meddelt snarest muligt og skriftligt

til kasserer Connie Neumann, hvis betaling skal undgås.

Ændringer i programmet kan forekomme

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 2-4. juni 2023. Skema side 15.

Estruplund Hovedgård

I Norddjurs kommune finder vi Estruplund, der ejes af kammerherre, hofjægermester, advokat Klavs Krieger von Lowzow.

Hovedgården Estruplund er nævnt første gang i 1499, da Erik Rosenkrantz udlagde en del gods til sin broderbørn, deriblandt skoven "Esdorplund" og en del gods i landsbyen Estrup. Heraf dannedes senere herregården Estruplund. Tilbage af den forsvundne landsby er kirken, skønt den ligger lige op til gården, så har den aldrig hørte til den.

Estruplund ejedes i 1609 af Anders Friis og senere af Eske Brock, efter hvem den i 1625 arvedes af svigersønnen Frants Lykke til Overgård, som øgede tilliggendet. Efter ham fulgte sønnen Kaj Lykke, og da kong Frederik den Tredje i 1661 havde konfiskeret hans mange besiddelser,

blev Estruplund overdraget til herredsfoged Peder Gad. Senere købtes den af general Johan Rantzau til Bramminge, og i 1684 tilhørte gården Laur. Vraae, hvis enke i 1723 solgte den med 34 tdr. hartkorn hovedgårdsjord, en del kirketienende samt 215 tdr. hartkorn bøndergods til justitsråd Kaalund.

I det næste halve århundrede skiftede Estruplund jævnligt besidder, men i 1691 købtes den af greve Preben Brahe-Schack, som lagde den under stamhuset Stenalt.

Da stamhuset blev ophævet i 1805, solgte han årer efter Estruplund til kaptajn Johan Caspar de Mylius til Bjørn-

holm, der frasolgte det meste af bøndergodset. Hans søn, Sigismund Wolff Veith de Mylius, afstod i 1853 gård og gods til brygger Hans Müller og kaptajn Frederik Buchwald. Året efter tilfaldt Estruplund kaptajnens søn, løjtnant Johan Christian Buchwald.

I 1899 blev Estruplund overtaget af Sparekassen Bikuben, som i 1902 afhændede til kammerjunker Just Henrik Krieger til Isgård på Mols. I 1911 købtes Estruplund af particulier Christian Frederik Lehrmann, som året efter overdrog til kaptajn, kammerherre Valdemar Krieger, der var broder til den tidligere ejer, Just Henrik Krieger.

Familietraditionen vil vide, at particularieren købte Estruplund som stråmand for kammerherre Valdemar Krieger, der ikke ville ydmyge broderen, som var på fallittens rand.

Den nyere historie

Estruplunds nyere historie er beskrevet i Rougsøposten af Knud Christensen, som havde interviewet kammerherre Oluf Krieger von Lowzow. Det var godt for historien, da kammerherren døde død 21. januar 2022.

Valdemar Krieger, der udover at være godsejer også var kaptajn og kammerherre, foretog under sit ejerskab adskillige forbedringer på gården. Hovedbygningen fra 1862 havde et midterparti med en enkelt etage. Bygningen blev udbygget med en ekstra etage i midterpartiet samt med svungne gavle. Desuden blev mange af de nuværende avlsbygninger opført, og der blev tilkøbt jord og ejendomme.

Samtidig med fornyelsen af hovedbygningen omkring 1916-1917 blev Tørslevgård købt til.

Valdemar Krieger var en ret beskeden mand, men han havde godt styr både på drift og økonomi. Desuden var han et venligt menneske og var meget afholdt blandt områdets befolkning

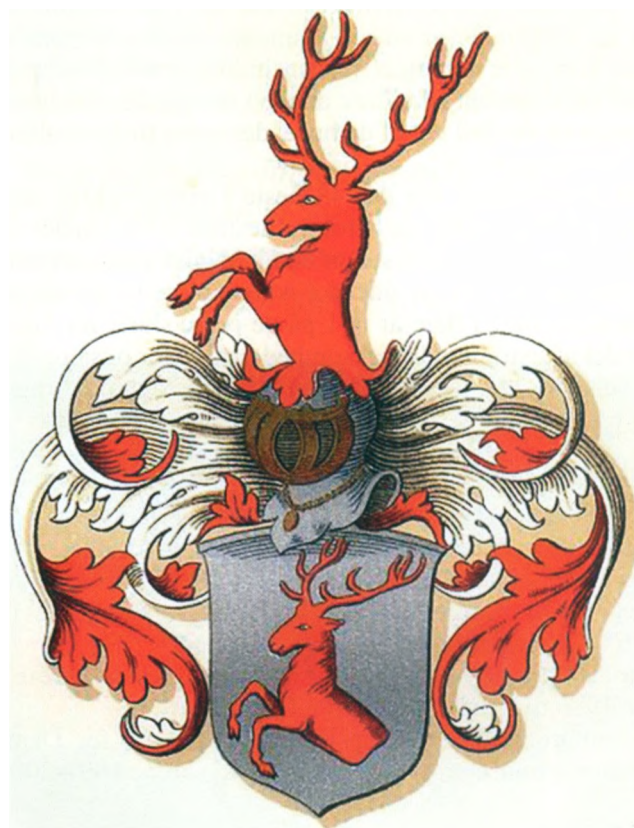
Arven

En eftermiddag i 1942 overværede Oluf Krieger von Lowzow som 11-årig i sit barndomshjem på Østerbro i København en telefonopringning, der stadig står meget skarpt i hans erindring. Opringningen var fra en advokat, og i begyndelsen handlede det om en begravelse på Djursland. Olufs far mente i første omgang ikke, at de under krigens vanskelige forhold kunne tage til Djursland for at deltage i begravelsen. Da advokaten til dette oplyste, at Oluf Krieger von Lowzow stod som universalarving til boet, ændrede faderen straks synspunkt.

Det kom helt bag på familien, at Oluf von Lowzow skulle arve Estruplund og Valdemar Krigers øvrige bohave.

Situationen var, at Valdemar Krieger var ungkarl, hvorfor der ikke var arvinger i lige familielinie. Olufs farmoder, Wilhelmine, var født Krieger og var oprindelig fra Vosnæsgård, der ligger mellem Mørke og Skødstrup. Olufs farfar var født von Lowzow. Valdemar Krigers søster, Wilhelmine, blev gift med en Lowzow. Valdemar Krieger valgte at testamentere sin ejendom til søsterens barnebarn, Oluf Krieger von Lowzow.

Arven var dog langt fra uden betingelser. Oluf kunne ikke overtage ejendommen, før han var fyldt 25 år. Desuden forudsattes, at han skulle gennemgå en meget grundig landmandsuddannelse. Endvidere måtte han ikke før sit 25. år på nogen måde modtage ydelser fra boet.

VON LOWZOW.

Slægten von Lowzow er en mecklenburgs adelslægt, der kom til Danmark under kong Frederik den Fjerde. Slægten blev naturaliseret i 1777, dvs. at slægten blev optaget i den danske adel. Slægten fører i sit våben en halv rød hjort i sølv og samme mærke på hjelmen. Foto: Wikipedia

Det lykkedes dog at få en beskeden økonomisk støtte til finansiering af landbrugsuddannelsen. Oluf Krieger von Lowzow var landvæsenselev på forskellige gårde i Danmark, før han tog til USA for at lære mere om moderne landbrug. Uddannelsesforløbet indeholdt endvidere ophold på flere forskellige landbrugsskoler.

Drift

Fra arvetidspunktet og frem til Oluf Krieger von Lowzow som 25-årig kunne overtage driften, var denne forpagtet ud til to forpagtere for henholdsvis Tørslevgård og Estruplund. Den 15. marts 1956 overtog Oluf Krieger von Lowzow driften. Han var blevet gift og var flyttet ind på Estruplund et halvt års tid før overtagelsen. Denne periode blev bl.a. brugt til planlægning og indkøb af maskiner. Maskinerne blev leveret samme dag, som driften blev overtaget.

Det var noget af et syn, da de mange lastbiler med traktorer, gummivogne og maskiner kørte gennem området frem til Estruplund. Mange mennesker på strækningen var fremme for at overvære den usædvanlige begivenhed.

Besætningen bestod af 170 malkekøer fordelt på henholdsvis Estruplund og Tørslevgård. Med kvier og kalve var der i alt 370 kreaturer.

Desuden var der svineavl, blandt andet med 125 søer. Alle grisene blev opfedet, hvilket betød, at svinebesætningen på det tidspunkt var en af Danmarks største. Svineavlen blev kort efter forpagtet til den hidtidige svinefodermeister, Tage Jensen, som drev denne i mange år. Han boede næsten til sin død i et af de huse, der hører til Estruplund.

Ved overtagelsen var der 48 heste i arbejde. Den stive lerjord betød, at det var hårdt for hestene. Selv om der var tale om store arbejdsheste, af en fin belgisk race, måtte de skiftes undervejs i arbejdet for ikke at blive for trætte. De fine heste blev i flere år nr.1 på de jyske skuer for heste. En del af Estruplunds virksomhed var derfor også opdræt af heste til salg. Efter købet af traktorerne ophørte brugen og opdrættet af heste.

Tillidshverv

Oluf Krieger von Lowzow var meget aktiv udenfor Estruplund. Han var medlem af Folketinget for Det konservative Folkeparti 1971-1973 og 1975-1979.

Medlem af bestyrelsen for Tolvmandsforeningerne fra 1967-1983 og formand i årene 1973-1983.

Fra 1982 til 1998 formand for Det danske Hedeselskab.

Fra 1986 til 1994 formand for Topdanmark.

På kulturområdet var von Lowzow formand for Dansk Landbrugsmuseum på Gammel Estrup i årene 1991-2007.

Familien

Oluf Krieger von Lowzow fik i ægteskabet med Anne Lise Sørensen fire børn – 1 søn og tre døtre.

Nuværende generation

Oluf Krieger von Lowzow solgte i 2000 Estruplund med Tørslevgård til sønnen, Klavs Krieger von Lowzow. I første ægteskab var han gift med Anne Marie Schlüter, da af den konservative politiker og senere statsminister Poul Schlüter. Nu er Klavs Krieger von Lowzow gift med Anna von Lowzow, der er kendt fra TV, når der er udsendelser fra kongehuset. Anne von Lowzow er ansat på Nordirsk film og har æren af den produktion, hvor prins Joachim fortalte Danmarkshistorie. Hun er født komtesse Lerche-Lerchenborg og er formand for Dansk Adelsforening.

Klaus Krieger von Lowzow er udnævnt til hofjægermeister og kammerherre.

Klavs Krieger von Lowzow er advokat og partner i Mazanti og Andersen, Amaliegade i København.

Klavs Krieger von Lowzow er formand for Stiftelsen Hofmangave på Nordfyn, Jarlfonden med Frihedslund på Vestsjælland og Lerchenborg Gods A/S. Hertil kommer medlemskab af en lang række mindre og mellemstore virksomheder. (I Kraks Blå Bog fylder bestyrelsesposterne næsten 1 spalte.)

Hovedbygningen

I 2003 flyttede faderen med hustruen Sussanne over i en nyopført villa i haven, og Klavs Krieger von Lowzow begyndte en istandsættelse af hovedbygningen. Bl. a. gennemførtes en total fornyelse af el, vand og varme. Dog er de gamle støbejernsradiorer bevaret. I havestuen blev stukken repareret, da den var blevet noget patineret i den ene ende.

En interessant detalje er, at der kom nye tæpper på hovedtrappen og i gangene. Og tæppet har et mønster med en springende hjort, som den ses i slægtens våben.

Landbrug

Estruplunds gamle tilliggende var 351 ha, hvoraf 240 ha agerjord, 109 ha skov. Tørslevgård har 126 ha, hvor 119 er agerjord.

Med Tørslevgård består Estruplund gods af 502 ha. Godsejeren står selv for driften, men har planer om at dele en driftsleder med et tilsvarende landbrug i nærheden.

Som noget nyt arbejdes med en solcellepark på 64 ha. Den oprindelige tanke var et meget større anlæg, men ministeriet forhindrede projektets omfang.

Marie Antoinette von Lowzow

På Estruplund står en smuk, gammel kiste, hvorpå der er malet årstallet 1689 samt initialerne SKB og MGS. SKB står for Salig Knud Bille og MGS for Mette Gyldenstjerne. (Ordet salig betyder blot, at Knud Bille var død på det tidspunkt, hvor hans våben og initialer blev malet på kisten.)

Klavs Krieger von Lowzow farmoder, Marie Antoinette von Lowzow (1899-1985), var født komtesse Bille-Brahe-Selby, og er således efterkommer af Knud Bille. Hendes fader var lensgreve Hendrik Bille-Brahe-Selby til grevskabet Brahesminde ved Fåborg samt besidder af Det selbyske Forlods Successorfond. Moderen var Ellen Basse Fønss fra Hindsgavl ved Middelfart. Efter studentereksamen studerede hun og blev cand.phil. I 1923 blev hun gift med Knud Krieger von Lowzow, der sluttede sin karriere i flåden som kommandør.

Under anden verdenskrig var Marie Antoinette von Lowzow formand for Danske Kvinders Beredskabs Københavnsafdeling (1940-1945). Efter krigen stiftede hun Kvindeligt Marinekorps og blev korpschef. Korpsset blev en del af Hjemmeværnet i 1949, og hun blev kommandør i Marinehjemmeværnet.

Politisk var Marie Antoinette von Lowzow aktiv i Det Konservative Folkeparti og var medlem i både Københavns Borgerrepræsentation (1950-1954) og Folketinget (1950-1968).

Som medlem af Folketinget blev hun udpeget til medlem af Europarådet, og fik der vedtaget en resolution om, at de tre baltiske lande tilhørte Europa. Hvilket støttede de tre lande i en svær tid.

M. A. von Lowzow blev optaget i den franske frimurerloge Droit Humane, der har loger i Danmark. Denne afdeling af frimurerordenen optager både mænd og kvinder, og M. A. von Lowzow blev leder af den skandinaviske afdeling.

I 1957 købte hun Bårupgård på Midtsjælland. Hun har et omfattende og alsidigt forfatterskab bag sig.

Tørslevgård

Tørslevgård, der er nævnt flere gange under Estruplund, er en hovedgård, som er kendt fra midten af 1400-tallet. Den blev i 1917 købt af Valdemar Krieger og har siden hørt under Estruplund.

Skaføgård

Skaføgård ligger ved Mørke på Djursland. Både hovedbygningen og avlsgården er imponerende bygninger fra renæssancen, og ejerrækken er meget interessant. Skaføgård blev i 1852 købt af godsejer, senere konseilspræsident J.B.S. Estrup. Nu ejes godset af excellencens tipoldebarn Jacob Christen Estrup.

Hovedbygningen. Foto: Wikipedia

Om Skaføgård har godsets nu afdøde ejer, kammerherre og professor, dr.polit., cand.oecon. Hector Estrup bl.a. fortalt: Skaføgård stod færdig i 1582 og ligner umiddelbart et fæstningsbyggeri i røde sten! Bygningerne er omgivet af et dobbelt system af voldgrave, der formet som et ottetal oprindelig omsluttede to bebyggede holme, den ene med lade og avlsbygninger, den anden med bygninger ment til beboelse. Adgangen til beboesholmens hovedbygning foregår ad en stensat bro, oprindelig en vindebro, der kunne betjenes fra en toetages portbygning, der med en vagtstue på anden etage gjorde det muligt at overvåge trafikken til og fra anlægget.

Da Jørgen Rosenkrantz (1512-1596) byggede Rosenholm og Skaføgård, havde middelalderens fæstningsarkitektur allerede vist sig at være katastrofalt forældet, når den mødte moderne ildvåben. Den gamle fæstningsbyggestil var den man kendte og kunne holde sig til ved opførelsen af nye herregårde, også selvom den nu kun tjente dekorative formål og ikke længere havde nogen militær betydning. Man kan næsten tale om en overgang fra fæstning til festhus.

Med opførelsen omkring 1580 af Skaføgård og det nærliggende Rosenholm, byggede Jørgen Rosenkrantz helt nye huse, men i "gammel stil". Herefter tjente Rosenholm i mange århundreder som hovedsæde for familien. Skaføgård fik en anden skæbne. Gården var tænkt som enkebolig for Jørgen Rosenkrantzes hustru, Dorthe Lange

(1541-1613). Hun blev enke i 1596 og kom til at bo der indtil sin død.

Efter Jørgen Rosenkrantz ejedes både Skaføgård og Rosenholm af hans og Dorthes søn Holger Rosenkrantz (1574-1642), kaldet den lærde. Ved lærde Holgers død blev gårdene skilt, idet Skaføgård overtoges af hans ældste søn Gunde Rosenkrantz medens Rosenholm tilfaldt den yngre søn Erik, hvis efterslægt har fastholdt forbindelsen til stedet helt til i dag.

Gunde Rosenkrantz måtte i 1647 opgive besiddelsen af Skaføgård. Tiden var ugunstig, dels en afsætningskrise i landbruget, og dels var landet i krig, og det har måske påført en offentligt engageret person som Gunde Rosenkrantz så krævende og ansvarstygende politisk arbejde, at det har frataget ham heldet i private forretninger, som det også sidenhen er sket for mange politisk engagerede mennesker.

Efter Gunde Rosenkrantz gled Skaføgård ud af slægtens eje. Gården blev solgt til den rige adelsmand Steen Bille (1606-1672), der ikke selv boede stedet, men i 1666 overdrog det til sin svigersøn Henrik Ditlev greve Holck, der var gift med hans datter Mette. Parret slog sig ned på Skaføgård.

Henrik Ditlev greve Holck havde en karriere af hovedsagelig militær karakter. Han deltog aktivt i krigene mod Sverige og døde på Skaføgård i 1681 svækket som krigsinvalid efter sin deltagelse i den skånske krig.

Mette Bille sad med gården til 1712, da den blev afstået til Thomas Nicolai Behr.

Tiderne var vanskelige og det krævede mere end traditionelt godt landmandskab for at få noget ud af ejendommen. Her viste Thomas Behr og efter hans død sønnen Niels Behr initiativ ud over det sædvanlige. For eksempel gjorde de forretning med produktion og salg af trækul. I milerne blev ialt ca. 150 ha skov forvandlet til "sort guld". Ellers samlede driften sig især om stuedrift, hvad ejendommen med de mange lavtliggende græsarealer er fint egnet til.

Niels Behr døde i 1778, og sønnen Poul Behr købte Skaføgård af dødsboet. Han havde den kun til 1786, da han døde. Ejerskabet videreførtes af enken, Anna Mørch, som i 1797 afhændede til søstersønnen, Jørgen Mørch Secher (1772-1852). Han satte bo på Skaføgård som nygift med sin kusine Dorthea Nicoline Marie Secher. Secher ejede og drev gården til sin død i 1852, og da ingen af hans børn ønskede at overtage den, solgte hans efterleverske hovedgården, men beholdt bøndergodset, dvs. fæstegårdene, hvis afkast hun da kunne leve af uden besvær med ansvaret for hovedgårdens drift.

Hun solgte hovedgården til den 27-årige Jacob Brønnum Scavenius Estrup. Han var blevet opmærksom på Skaføgård under et besøg hos Jørgen baron Rosenkrantz, der forpagtede Rosenholm.

Estrup i fem generationer

Da J.B.S. Estrup i 1852 købte Skaføgård besad han den fædrene arv, Kongsdal ved Holbæk og Kirstineberg på Falster, som var arv efter hans yngre broder. Han afhændede Kirstineberg og havde kapital til anskaffelse af en hovedgård et andet sted i landet.

Det blev Skaføgård, som blev hans hjem de næste 61 år.

Estrup fader var Hector Frederik Janson Estrup (1794-1846) historiker, dr.phil. og en tid rektor for Sorø. Akademi. Han blev i 1822 gift med J.B.S. Estrups moder, Jacobine Scavenius (1800-1829). Efter Jacobines død giftede faderen sig med hendes storesøster Anna Christine (1798-1882).

Jacobine og Anna Christine var døtre af Jacob Brønnum Scavenius, der havde tjent en formue i Østen, som ansat i Asiatisk Kompagni. Scavenius betyder Skagbo på latin. Han var født og voksede op på Skagen, hvor han oprindeligt hed Brønnum eller Brøndum. Efter hjemkomsten anvendte han en del af formuen på at købe godserne Gjorslev på Stevns og Klintholm på Møn.

Han blev gift med Karine Luice Debes, datter af Lucas Debes og Christine f. Suhr. En yderst velhavende købmandsslægt, hvor Jacob Brønnum Scavenius sikrede sig en væsentlig medgift.

Jacob og Karine fik fem børn. Ved hans død tilfaldt godserne ældste søn og en klækkelig arv til de øvrige børn, herunder Jacobine og Anna Christine. Det var disse midler, der gjorde Hector Frederik Janson Estrup i stand til at erhverve herregården Kongsdal i 1835.

J.B.S. Estrup aflagde i 1848 eksamen for forstkandidatkommissionen. Hans interesser var landbrug, skovdrift og hesteavl.

Efter at J.B.S. Estrup havde købt Skaføgård opstod muligheden for at udvide tilliggendet i 1855, da han erhvervede det nærliggende skovområde Fjeld Skov.

I 1857 blev J.B.S. Estrup gift med Regitze baronesse Holsten (1831-1896) datter af Adam lensbaron Holsten til baroniet Holstenshuus.

De fik seks børn.

Ældste søn Hector Estrup (1860-1914) blev gift med Mathilde Juel fra Hverringe. Han købte Ormstrup ved Bjerringbro, som han afhændede da han arvede Kongsdal. Sønnen Adam Peter Estrup (1864-1934) var gift med Ellen Skeel fra Birkelse i Vendsyssel. Han købte ejendommen Fåruphus ved Jelling, som han senere solgte og flyttede ind på Fjeld. I 1907 købte han Fjeld Skov.

Yngste søn, Jacob Estrup (1870-1941) overtog i 1907 Skaføgård, hvor han bosatte sig. Han forblev ugift, men oprettede fonden J.B.S. Estrup og Regitze Holsteins Fond.

Hector Estrup (1860-1914) havde i sit ægteskab to sønner: Jacob og Niels Rudolph.

Jacob Estrup overtog Kongsdal. Niels Rudolph Estrup var jurist og blev fuldmægtig i Landbrugsministeriet. Han blev i 1932 gift med Thalia Louise baronesse Wedell-Wedellsborg, og i 1934 købte han Fjeld af farbroderen, Adan Peder Estrup, der i sit ægteskab ikke havde fået sønner.

I 1941 erhvervede Niels Rudolph Estrup tillige Skaføgård efter den ugifte farbroder Jacob Estrup. I hans ejertid stod Skaføgård ubeboet, da familien valgte at residere på Fjeld.

Niels Rudolph Estrup døde i 1973, men havde fem år inden sin død overdraget de to ejendomme til sine tre sønner i fællesskab. Fællesejet varede kun et par år, hvorefter Skaføgård og Fjeld tilfaldt henholdsvis Hector Estrup og Vilhelm Estrup.

Hector Estrup (1934-2016) var cand.oecon. fra Århus Universitet, blev professor i økonomi ved Københavns Universitet og dr.polit.

Efter at medlemmer af slægten Estrup i generationer havde giftet sig med døtre af adelsfamilier, valgte Hector Estrup en datter af industrifyrstelig familie, Irene Wøgg. Hendes oldefader var Carl Jacobsen, og hun voksede op i Carl Jacobsens villa på Ny Carlsberg. De blev gift i 1968. Irene Estrup er uddannet designer og kunsthåndværker.

I 1971 blev Hector Estrup ejer af Skaføgård. I de følgende år blev Skaføgård benyttet som fritidshus, men der gennemførtes en gennemgribende istandsættelse. I 1981 tog Irene og Hector Estrup og deres tre børn fast ophold på Skaføgård. Dog havde de stadig boligen i København, så han kunne passe sit professorat.

Hector Estrup udnævntes til hofjægermester og senere til kammerherre.

I 2007 overtog sønnen Jacob Christen Estrup Skaføgård. Han er cand.oecon. og ansat i Nordea. Han bor med sin familie i København, hvorfra han varetager driften af Skaføgård. Moderen, Irene Estrup, bor stadig i hovedbygningen.

Politikeren

J.B.S. Estrup huskes som den, der længst har siddet som regeringsleder. Hans politiske karriere indledes i 1854, da han valgtes til Folketinget i Randers amt. Han trådte ud året efter.

I 1864 blev han medlem af Randers amtsråd, og året efter udnævntes han til indenrigsminister. En post han forlod i 1869 da helbredet svigtede. Men han havde gennemført en landkommunallov, købstadskommunallov, en vejlov, en jernbanelov og loven om anlæggelse af Esbjerg havn. Han vendte tilbage til landspolitik og 11. juni 1875 udnævntes han til konseilspræsident, som statsministeren dengang benævntes. Han var også finansminister. Og begge poster beholdt han til 7. august 1894. Han fortsatte i Landstinget indtil 1898, og fra 1900 til 1913 var han kongevalgt landstingsmand.

Kunst

Irene og Hector Estrup har begge interesse for kunst, og i 1980-erne indledtes et samarbejde med kunstmaler Mogens Andersen, som udsmykkede en stue, og skabte flere billeder til stuer og gange. Bodil Steensen Leth har i bogen om Skaføgård fra Randers Amts historiske samfund en interessant beskrivelse af dette helt enestående kunstprojekt.

Irene Estrups kunstneriske samarbejde med Mogens Andersen omfatter også en messehagel, som det tog Irene Estrup mere end et år at sy. Mogens Andersen leverede skitser, og Irene Estrup valgte det abstrakte motiv, som hun så syede. Messehaglen blev overdraget Hvilsager kirke, der er sognekirke for Skaføgård. En messehaglen med abstrakte mønstre i stedet for religiøse motiver må siges at være en sjældenhed.

Bodil Steensen Leth slutter sin afhandling om Mogens Andersens kunst på Skaføgård med denne betragtning:

”Skaføgård er velsignet med en moderne borgfrue, hvis indsats og aktiviteter vil blive husket og værdsat også om hundrede år. Hun har i allerhøjeste grad medvirket til, at Skaføgård er blevet et smukkere og rigere sted.”

Drift

Skaføgård Gods har et samlet areal på 999,4 ha, der på nær den mindre skov Holmene (17 ha), ligger samlet omkring selve gården. Jorden er fordelt med 300 ha ager og eng og knapt 700 ha skov og krat. Landbruget drives økologisk og skoven, som er PEFC-certificeret, drives med traditionel produktionsskovbrug. Godset har 9 udlejningsboliger.

Skaføgård har et driftssamarbejde med Stenalt gods, som leverer mandskab og maskiner.

Det overordnede mål med den daglige drift er at sikre ejendommen i familiens eje på langt sigt.

Litteratur

Professor, dr.jur. & phil. Ditlev Tamm har i 1996 på Gyldendals forlag udgivet bogen ”Konseilspræsidenten. Jacob Brønnum Scavenius Estrup”, som er meget anbefalelsesværdig, når man vil vide mere om Estrup, ikke mindst som politiker.

Efter denne artikel om Skaføgård bringes dr.phil. Jon Gissels artikel om den konservative politiker.

Randers Amts historiske selskab udgav i 2021 bogen Skaføgård. Det er en meget læseværdigt bog med alt om Skaføgård og dens ejere.

Konseilspræsident J.B.S. Estrup

Af: historiker, dr. phil. Jon A.P. Gissel.

Jacob Brønnum Scavenius Estrup levede fra 1825 til 1913 og var gennem mange år en hovedkraft i dansk politik. Han var konseilspræsident fra 11. juni 1875 til 7. august 1894 og er dermed den længst siddende danske statsminister. Faderen, Hector Estrup, var historiker, et udpræget studerende og skrivende menneske, men dette gik ikke i arv til sønnen. Hector Estrups første hustru, Jacobine Scavenius, blev Jacob Estrups moder. Fra denne side kom navnet Brønnum ligesom fornavnet. Denne mødrende side var en borgerlig godsejerfamilie; slægten Scavenius blev først adlet i 1843. Hector Estrup blev først godsejer 1835. Sygdom, tuberkulose, arvet fra forældrene, kom til at betyde meget i Jacob Estrups liv; han havde et svagt helbred livet igennem, men holdt sygdommen nede ved at gennemføre en meget regelmæssig livsførelse med stor karakterstyrke. Selv blev han gift 1857 med baronesse

Regitze Charlotte Conradine Arminie Holsten-Charisius, altså adeligt gift. Hun var født i Holsten, der stadig hørte til Det danske Monarki, da de blev gift, og hun døde 1896. Jacob Estrup blev mere tiltalt af det praktiske liv ved skovbrug og landvæsen end af boglige studier. Derfor blev han ikke student og dermed ikke akademiker, men tog forsteksamen og fik bestalling som landmåler. Han blev den første danske statsminister, siden stillingen som førsteminister var oprettet i 1848, som ikke var akademiker. Estrup blev en meget dygtig godsejer, som fik den forsømte herregård Skaføgård sat i god drift. Sin almindelige uddannelse i landvæsenet fik han på faderens gods Kongsdal. Historikeren, den politiske modstander om end en moderat sådan, Niels Neergaard bevidner, at Estrups ”praktiske Indsigt og skarpe logiske Sans” gjorde sig gældende også i arbejdet på Rigsdagen, i forhandlinger og udvalgsarbejde, og at han var en stor arbejdskraft.¹

J.B.S. Estrup. Foto: Wikipedia

Estrup var den stærke og ledende skikkelse indenfor den politiske konservatisme i sidste tredjedel af 1800-tallet og i betydelig grad helt frem til sin død. Der var også en kulturel og en teologisk konservatisme, men dem havde han ikke meget at gøre med. Dengang var kirke og kultur to departementer i eet ministerium kaldet "Kultusministeriet", men de kultusministre, som Estrup indstillede til kong Christian den Niende, virkede, som om det mest handlede om, at de ikke skulle være så kristne, at det gjorde noget. Hos kirkeligt konservative som biskop H.L. Martensen og den teologiske professor Henrik Scharling var der skuffelse over dette. Først i den senere del af 1890-erne fik Danmark kultusministre, som var kirkeligt konservative. En kulturelt konservativ skikkelse som digteren Ernst von der Recke var på sin side skuffet over en kultusminister, som indtog et ukonservativt standpunkt i retskrivningsdebatten. Den kirkelige og den kulturelle konservatisme kunne altså ikke regne med at få støtte fra den politiske, mens Estrup var konseilspræsident.² Estrups politiske konservatisme viste sig markant på forsvarsområdet, på finans- og skatteområdet og i det principielle statspolitiske spørgsmål om kongens ret til at udnævne og afskedige sine ministre, en ret som var nedfældet i grundloven. Han havde en klar politisk linje.

Grundloven ligestillede desuden de to kamre, Landsting og Folketing, og i det ene ting, det førstnævnte, havde Estrup hele tiden et flertal bag sig. Kort sagt blev han konseilspræsident og fortsatte i embedet på helt igennem konstitutionel måde.

Han er også den eneste af Danmarks statsministre, som har været genstand for et mordattentat.

Jacob Estrup blev først valgt til Folketinget i 1854 som modstander af ministeriet Ørsted. Fra 1864 til sin død 1913 var han næsten uden afbrydelse medlem af Lands-

tinget, og tilhørte den gruppe, som blev kaldt De nationale Godsejere, ligesom grev Frijs og en anden borgerlig godsejer, Fønnesbech. Alle tre blev konseilspræsidenter efter nederlaget i 1864. Estrup ønskede at sikre de store grundejeres politiske indflydelse gennem Landstinget og fik betydelig indflydelse på dette tings sammensætning ved grundlovsrevisionen i 1866. Som indenrigsminister under Frijs gennemførte han reformer, således om bystyret i København og om kommunalforholdene i det øvrige land. Fra 1870 kom der en stor forfåtningsmæssig strid om Venstres krav om folketingsparlamentarisme. Under denne strid var der i Højre en høj grad af samling om Estrup, mens der i Venstre var en lige så udpræget afstandtagen fra ham. Det var 21. oktober 1885, at en typograf Jul. Rasmussen forsøgte attentat på konseilspræsidenten i København.

Estrup var både konseilspræsident og finansminister. Det var næsten uden undtagelse karakteristisk for embedet som statsminister langt op i tiden, at indehaveren også havde en anden post, og den valgte anden post var også en slags signal om, at noget var vigtigt. Første gang Estrup optrådte i Landstinget efter sin udnævnelse var 30. november 1875 i hans egenskab af finansminister, og emnet var told på sukker. Han erklærede sig villig til stykkevisse forandringer, enten for retfærdighed eller for at stille den danske industri lige med andre landes. Det virker gennemgående, at han optrådte som finansminister. Men første gang Estrup optrådte i Landstinget i sin egenskab af konseilspræsident, var i forbindelse med forsvarsforanstaltninger. Han talte 22. februar 1876, efter at krigs- og marineministeren havde talt. Han udtalte, at han ikke ville bringe skatteyderne større byrder end strengt nødvendigt. Han havde afgivet samme erklæring "et andet Sted", altså formentlig i Folketinget. Senere holdt Estrup en længere tale i sin egenskab af konseilspræsident og overfor Andræ, der var kongevalgt medlem af Landstinget og 20 år før havde været Estrups forgænger.³ Estrup ønskede både en stærk hær og en stærk flåde. Han udtalte, at "selv om Foranstaltningerne ikke skulde vise sig at være tilstrækkelige, saa skyldte vi dog os selv og dem, der komme efter os, at anstrenge enhver Evne for muligvis at naae det, som dog maa være os det Dyrebareste". Dette udtryk fik bifald. Hvad Københavns befæstning angår, udtalte han med henblik på en eventuel krig: "Det staar mig klart, at det dræbende Slag maa nødvendigvis føres mod Sjælland og Kjøbenhavn". Han taler især om Københavns forsvar mod søsiden og om vigtigheden af et støttepunkt for hær og flåde, som gør det muligt at bruge begge "til nogen Nytte". Det er "en Foranstaltning, som Regjeringen sætter i allerførste Linie..." Endnu en principiel ytring var: "Vor Fortrøstning er..., at vi da derigjennem ville kunne naae det, der maa være os Alle mest magtpaaliggende, det at bevare Landet som selvstændigt." Derefter redegjorde han for, at det finansielt ikke var uoverkommeligt. Overfor et andet medlem udtalte han: "Det, Regjeringen vil, er Forsvarsforanstaltningerne uden Betingelse...", altså om nødvendigt med hævede skatter, men i den foreliggende situation mente Estrup ikke, det var nødvendigt.

Spørgsmålet om forholdet til Folketingets flertal spøjede tydeligt i baggrunden, men det var ikke et hovedemne for hans indlæg. Estrup samlede med kraft opmærksomhe-

den om forsvaret som den saglige hovedsag, og efter alt at dømme var han ikke en person, der slog om sig med udtryk som "det Dyrebareste". Estrups bemærkninger viser, at forsvarsspørgsmålet for ham og for dem, der støttede ham, virkelig betød noget: Hvis det kun havde handlet om at blive siddende længst muligt på taburetten, havde han næppe lagt denne linje. Han viste, at regeringen ville noget, havde en politik, og denne politik gjaldt en afgørende sag, der handlede om landets eksistens. På andre områder foretrak han at gå stykkevis frem, men her gælder det landets selvstændighed, og det er vigtigere, om nødvendigt, også end skattespørgsmålet. Ud fra den betragtning, at en fjende (Tyskland nævnes ikke, men alle har tænkt på dette som fjenden) først og fremmest måtte søge at få Sjælland og hovedstaden i sin besiddelse, ville Estrup sætte al kraft ind på at gøre dette så vanskeligt som muligt. Dette var den linje, som den militære ledelse anså for nødvendig.

Denne situation førte i foråret 1876 til opløsning af Folketinget og valg. Estrup gennemførte sin politik, men der blev en fortsat række af konflikter mellem ministeriet og Landstingets flertal på den ene side, Venstres flertal i Folketinget på den anden. Fra Venstres side blev i denne konflikt brugt „Visnepolitik“, fra Estrups provisorier: Foreløbige love eller nødforordninger.

Efter et forlig i 1894 forlod Estrup posten og fortsatte i Landstinget arbejdet for en konservativ politik til sin død i 1913.

Et samtidigt vidnesbyrd om Estrup som politiker og som taler har vi i redaktøren V.C.S. Topsøes *Politiske Portrætsudier*, hvori Estrup beskrives som realist som politiker, og at realpolitik er det historisk givne og de virkelig rådende tendenser. Han havde dygtighed og held, en karakterens dygtighed med stor selvbeherskelse skønt egentlig meget talende; han kunne være livlig på en nervøs måde. Topsøe fortæller også, at da Folketingets formand i en anden situation nægtede Estrup ordet, var denne synligt bevæget. Hans taler vidnede om et virkeligt herredømme

over stoffet. Topsøe var nationalliberal og dermed egentlig på nogen afstand af Estrup, skønt de i denne situation stod på samme side. Ud fra dette vidnesbyrd kastes der et lys over den situation i Landstinget, som her er blevet beskrevet. Estrup og de fleste konservative af forskellige retninger, i det hele taget en betydelig del af befolkningen, har set virkeligheden sådan, at Danmark for at overleve måtte kunne forsvare sig, at et forsøg for eller siden på at berøve landet sin selvstændighed, måtte være i høj grad sandsynligt. Historikeren Niels Neergaard, som nævnt en politisk modstander af Estrup, karakteriserer ham i *Salmonsens Leksikon* delvis på samme måde og understreger hans urokkelige selvsikkerhed: "Han var som Taler klar og koncis, hans Ord sluttede sig nøje om Tanken, og hans Viden var sikker og selvstændig, saa langt den rakte. Han var af Naturen ordrig og af et nervøst Temperament; men den fortsatte Selvtugt, gennem hvilken han havde udformet og fæstnet sit medfødte Anlæg til at beherske andre, havde i hans offentlige Fremtræden gjort ham sikker og rolig og givet hans Taler deres knappe og skarpt skaarne Form." Neergaards karakteristik af Estrup er holdt i værdighed, trods det nedladende udtryk "saa langt den rakte". Neergaards egen viden var ubestrideligt omfattende. Man får klart indtryk af, at han har læst Topsøe, men han har ikke taget det realistiske hos Estrup med. Når Neergaard taler om, at Estrup som finansminister var præget af sparsommelig forsigtighed og indflydelse på den finansielle enkelthed, er det næsten, som om Neergaard gennem sin gamle modstander har tegnet sit eget portræt som finansminister.

Danmarks Radio lavede en serie med titlen "Store Dan-skere". Få af dem, der var med, fortjente betegnelsen bedre end Jacob B.S. Estrup.

1 Johannes Steenstrup har skrevet artiklen om Hector Estrup i Dansk biografisk Leksikon, 2. udg, VI, København 1935, s. 453-7, og N. Neergaard om I.B.S. Estrup s. 457-67.

2 Herom Jon A.P. Gissel: *Konservatisme og Kulturkamp*, Århus 2014, s. 153f.

3 *Forhandlinger paa Landstinget* spalte 759-67.

NYT FRA KREDSENE

Kredsens arrangementer er interessante, og alle medlemmer er velkomne til at deltage i det, der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2. Se i øvrigt foreningens hjemmeside.

Midtjysk Kreds

Den 27. september 2022 besøgte Midtjysk Kreds Løkkes Maskinfabrik i Bøvlingbjerg. Kredsens næstformand Jens Skytte havde modtaget invitationen til kredsene og har desuden handlet med fabrikken flere gange. Flere havde en lang køretur og det begrænsede deltagerantallet. Kredsene blev budt velkommen af projektkonsulent Jakob Aarlit Gade, som mange har truffet og som forestod aftenen. Der blev indledt med en introduktion af fabrikken der var startet i 1960 af gårdejer Jens Chr. Løkke., som startede med at byge et mobilt komtørringsanlæg. Sådant ville naboerne så også have. Det er stadig Løkke familien

Hjemmesiden findes ved at skrive: Dansk Slægtsgårdsforening og derefter gå ind under: mødekalendar. Er man ikke på nettet, så ring til kredsformanden, hvis navn og telefonnummer står på side 2.

ved Frits Günther Løkke der er ejer, men hans børn, den nye generation, er også ansat i firmaet.

J. A. Gade havde været ansat i firmaet i en længere årrække, men også prøvet andet. Vi besøgte produktionsanlægget, der var udvidet betydeligt over tid. Den overvejende produktion var stadig anlæg til komtørring og håndtering af afgrøder. Samt en afdeling der udfører bestillingsopgaver på opskæring af jern. Desuden var der en afdeling der arbejder med gulvbelægninger af hårdt træ fra Bolivia. Vi så også en underleverance af indsatser til pejse. Der er en stor efterspørgsel efter pejse som følge af de stigende energipriser for tiden, hvor mange er ramt af store regninger på naturgas og træpiller.

Vi så udviklingsafdelingen hvor tingene prøves af og hørte om udfordringerne. Jernet importeres fra Kina. Der er 50 ansatte i virksomheden og der indkøbes løbende nye maskiner og robotter til at lette arbejdet. Der var gang i udpakningen af to nye maskiner indkøbt i Tyskland.

J.A. Gade kender mange landmænd fra besøg på gårdene både herhjemme og i udlandet. Anlæg skal tilpasses den enkelte bedrift. Et anlæg opbygges i større godstykkelser end mange konkurrenters. Løkkes Maskinfabrik er meget serviceorienteret – og også i høsten hvis tingene brænder på. Flere af aftenens deltagere udtrykte tilfredshed med de anlæg de havde derhjemme og firmaets service.

Maskinfabrikken var vært ved et kaffebord og eftersom J.A. Gade virkelig har sat sig ind i komtørrings problematikker var spørgelysten stor og deltagerne fik mange nyttige fifs med sig hjem.

Til slut vil jeg på bestyrelsens vegne sige tak til Midtjysk Kreds for jeres opbakning i årets løb. Glædelig jul og Godt Nytår til jer og jeres familier

Fmd. Gunhild Olesen Møller

Sjælland Syd

Den 13. september havde kredsen samlet 40 medlemmer til efterårstur til Lolland. Marianne og Jørgen Elholm havde tilrettelagt et meget interessant program. Vi samledes ved Landbo-centeret i Rønnede og gik i bussen. Første besøg var hos Vikima Seed A/S i Holeby. Direktør Kim Nielsen tog imod os og bød på formiddagskaffe. Direktøren fortalte om virksomheden, der producerer grønsags- og blomsterfrø, og eksporterer frø til hele verden. Efter introduktionen gik vi gennem renseri og pakkeri, og godt informeret gik vi til bussen. Udflugtens næste tema var Femernforbindelsen. I Rødbyhavn samledes vi i projektets hovedkvarter, hvor en kyndig medarbejder fortalte om det store tunnelprojekt, der er Nordeuropas største byggeplads. Derefter tog Vagn Pedersen over. Han har haft et VVS-firma, og er nu medlem af kommunalbestyrelsen, leder af et stort erhvervsnetværk og ejer en række ejendomme i området. Vi kørte tilbage til Holeby, hvor middagen vente i en restaurant, som er indrettet i en bygning fra det tidligere Holeby Diesel, som ejes af Vagn Pedersen. Restaurant Cocotten serverede dansk bøf med både velsmagende og rigelig sovs. Tilbage i Rødbyhavn ledte Vagn Pedersen os rundt, og fortalte om tunnelfabrikken, og alle de ændringer, der gennemføres i Rødbyhavn.

Ved gokartbanen er en hyggelig restaurant. Her serveredes eftermiddagskaffen med lagkage. Vi så os mere om under Vagn Pedersens vejledning. Det blev tid til at tage afsked med vores vejleder, og vende tilbage til Rønnede efter en indholdsrig dag.

Kredsen indbyder til generalforsamling og besøg på Højvang Grønt, v/Vibeke og Hardy Hansen, Tornemark Møllevej 36 4262 Sandved. Torsdag den 23. februar 2023 kl. 14.00.

Der vil være indlæg om produktionen og distributionen af grøntsager til forbrugerne v/Hardy Hansen.

Slægtsgårdsforeningen vil være vært for kaffe/kage.

Generalforsamlingen afholdes ifølge vedtægterne. Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til formanden Torben Knudsen tlf. 20326670.

Pris for deltagelse i arrangementet er 50,00kr pr person.

Tilmelding sker til Jens Hansen, tlf. 29701267 eller Bruno Lund, tlf. 20148325.

Torben Knudsen

Sønderjyllandskredsen

Vi afholdt efterårsmøde med generalforsamling den 25. oktober. Først besøgte vi Henrik Jessen, Agerskov, der er bestyrelsesformand for Landbo Syd, og netop valgt til forretningsudvalget i Landbrug- og Fødevarer.

Henrik Jessen er 10. generation, og slægten har været på gården siden 1709. Der er 1200 søer og salg af 30-kilos grise. Samtidig drives 480 hektar jord, hvoraf Henrik Jessen ejer de 330 hektar. Efter driftsbesøget samledes de 14 fremmødte medlemmer på Agerskov kro, hvor der afholdtes generalforsamling. Den fungerende formand fortalte om årets arbejde og et meget vellykket årsmøde. Til bestyrelsen nyvalgte Hans Rasmussen, "Krogroigaard, Stolbrolykke.

Bestyrelsens fire medlemmer vi inden jul have konstitueret sig.

Anker Lund

Vestsjællandskredsen

Den 5. oktober var 23 medlemmer på besøg på Idagård ved Slagelse. Inspektør Kaspar Dahl tog i mod og viste rundt. Først en tur i haven, hvor vi ved mindstenen for frøavler Jens Hvidberg, hørte om hans omfattende arbejde med frøforædling og frøavlsfirmaet Hunsballe. Hvidberg købte i 1918 Idagård med 400 tdr. land, heraf 290 agerjord. Jens Hvidberg lagde før sin død Idagård i en fond, som stadig driver gården. Vi gik gennem maskinhuset og hørte om driften, der omfatter 1200 ha. 750 ha under Idagård og 450 ha til Svendsholm.

Så samledes vi i gårdens gæstestue, hvor Kaspar Dahl serverede kaffe og kagen. Han fortalte mere og svare på mange spørgsmål fra de meget interesserede gæster.

Idagård blev oprettet i 1806 som en ladegård under Antvorskov Hovedgård.

Kredsen indbyder til generalforsamling onsdag, den 1. marts 2023 kl. 14.00 på Landbrugsskolen i Høng. Efter generalforsamlingen fortælles om "Stride fruer og blide duer" en fortælling om de danske kongers elskerinder.

Karen Andersen

Århuskredsen

I 2023 er der planlagt besøg på en meget stor kvæggård Nygård ved Lyngby den 23. maj.

Desuden besøg på Vestermølle ved Skanderborg i august 2023.

Vi har afholdt generalforsamling i Århus Kredsen den 24. november 2022.

Jeg og et andet bestyrelsesmedlem ønskede ikke genvalg, så vi fik 2 nye medlemmer i vores bestyrelse og på det efterfølgende konstituerende møde blev Christian Kirk valgt som formand.

En dejlig generalforsamling med rigtig god stemning og debat. Vi havde madhistorieker Bettina Buhl fra Det grønne Museum som gæstetaler.

Jeg vil sige tusind tak for den tid, hvor jeg har været en del af hovedbestyrelsen.

Jeg ønsker alle en Glædelig jul.

Vibeke Binnerup

KLIP

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 2-4. juni 2023

Saltoftehus. Saltoftevej 7. 4470 Svebøller

Bemærk venligst den tidlige tilmeldingsfrist som desværre er nødvendig af hensyn til Saltoftehus afbestillingsbetingelser.

Foreningen råder over et vist antal værelser, der tildeles efter først til mølle princippet. Tilmelding skal foretages skriftligt eller per mail til Slægtsgårdsforeningens kasserer. Connie F. Neumann. Valmuevænget 8. Grønnemose. 5560 Aarup. Fyn.
E-mail zental@outlook.dk

Tilmeldingsfrist 25. januar 2023 for deltagere der ønsker overnatning
For deltagere der ikke skal overnatte, er tilmeldingsfristen den 25. februar.
Herefter vil det være muligt at tilmelde sig programmets enkeltdele efter aftale
F.eks. Festmiddagen, selve årsmødehandlingen, mv.

Når tilmeldingen er modtaget fremsendes faktura.

FØLGENDE DELTAGERE TILMELDES (skriv tydeligt):

Navne: _____

Adresse: _____

Telefon: _____ E-mail: _____

Hermed bestilles (skriv antal personer)

	Antal	
Møde	_____	Bytur i Kalundborg
	_____	Middag fredag aften
	_____	Bustur lørdag og frokostbolle
	_____	Årsmøde med kaffe og lagkage
	_____	Festmiddag lørdag
	_____	Kirkegang, Dyrehøj Vingård. Spisning og kaffe
Overnatning	_____	Overnatning i dobbeltværelse fredag til søndag
	_____	Overnatning i enkeltværelse fredag til søndag
	_____	Overnatning i dobbeltværelse lørdag til søndag
	_____	Overnatning i enkeltværelse lørdag til søndag

Afbud: Eventuelle afbud meddeles skriftligt til Connie F. Neumann

Kommende kredsaktiviteter

Her bringes oversigten over kredsenes aktiviteter for de næste par måneder. Udførlig indbydelse ses i afsnittet "Nyt fra Kredsene" og på foreningens hjemmeside.

Sjælland Syd

Torsdag den 23. februar kl. 14.00 generalforsamling og besøg på Højvang grønt

Vestsjællandskredsen

Onsdag den 1. marts kl. 14.00 generalforsamling og foredrag på landbrugsskolen i Hong.

*Med ønsket om en Glædelig Jul
og et Godt Nytår, samt tak for det gamle år*

Venlig hilsen

Forretningsudvalget:

Torben Knudsen - Niels Ole Volhøj - Gunhild Olesen Møller